

SINIF ÖĞRETMENİ

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Çarşamba, 21 Mart 2018 06:33 -

Tanzimat'ın ilanından dokuz yıl sonra 1848'de kurulan Öğretmen Okullarının geçtiğimiz 16 Mart'ta 170. yılını kutladık. Zaman ne kadar da çabuk geçiyor! Mahalle mektebi ve Medrese'nin devirlerini doldurdukları ve toplumun ilerlemesinde ayak bağı oldukları bir dönemde açılan öğretmen okulları, ülkenin çağdaşlaşmasında ve toplumun modernleşmesinde Tıbbiye ve Mülkiye ile birlikte öncü bir rol üstlendiler. Türkiye'de öğretmen tipini yakın zamana kadar kafasında aydınlık düşünceler taşıyan kadın ve erkek öğretmenler temsil ederlerdi. Tevfik Fikret'in daha 1910'da yazdığı Darülmüallimîn Marşı'ndaki ifadeyle "Düşünce ordusu, bilgi ordusu, ışık ordusu" idiler. İsmail Hikmet Ertaylan'ın "Öğretmen Marşı"nda alınlarında bilgilerden bir çelenkle, cehalete karşı candan bir savaş açmışlardı. Şimdi de öyle midir? Öğretmenliğimiz ne haldedir? İyi yetiştiriliyorlar mı; öğrencileri için gerekli özveriyi gösteriyorlar mı? İdealleri nedir? Yoksa Türkiye'de öğretmenlerin artık bir idealleri yok mudur?

Eski öğretmenler, durumdan hoşnut olmayan veliler yalnız 16 Mart anmalarında değil, dost ve arkadaş sohbetlerinde de epeydir bu sorulara yanıt arıyor. 17 Mart günü Ulusal Eğitim Derneğinde biri emekli, biri çalışan iki öğretmenin ve iki öğretmen adayının katıldığı toplantıda konu ele alındı. Biz dinleyicilerinden bazıları da soru ve görüşlerimizle katkı yapmaya çalıştık. Orada birkaç dakikada özetle dile getirdiğim görüşlerimi burada biraz daha açarak anlatayım:

SINIFIN ÖĞRETMENİ

"Malum olduğu üzere" diyeceğim ama malum olduğundan o kadar da emin değilim. Çünkü öğretmenlik hakkında söylenen hamasi sözler ve geçmişe özlem genellikle bu "sınıfın öğretmeni" kavramının üzerini karartıyor. Bu arkadaşlar öğretmenleri "Cumhuriyet'in öğretmeni" ve "cumhuriyet'in öğretmeni olmayanlar" diye ikiye ayırma alışkanlığındadırlar. Bu öğretmen tiplerinin hangi sınıfın öğretmeni olduğu üzerinde durulmaması, toplumun en yalın bir gerçeği olan "sınıf" kavramının öcü gibi görülmesindendi. Fakat bu yasaklar kalkalı çok oldu. Şimdi daha sosyolojik kavramları kullanmamız gerekmez mi?

Siyasi iktidarla eğitim arasında kopmaz bir bağ vardır. İktidarı ele geçiren her sınıf, bu iktidarı ayakta tutacak kuşaklar yetişmesini ister. Bunu yapacak olanların başında da öğretmenler gelir. Muhalefette kalan sınıflar da -eğer kendileri için sınıf olabilmişlerse- iktidarın eğitim politikalarına direnirler. Günümüz politikalarından örnek verecek olursak, iktidardaki sınıf, Osmanlılığı diriltmeye fetih savaşlarında şehit olmaya can atan, emir kulu kuşaklar yetiştirmeye çalışıyor. Bunu uygun gören öğretmenleri de el üstünde tutuyor, onları eğitim yöneticisi yapıyor. Eğitim sendikalarından en kalabalık olanı iktidarın dümen suyundaki böyle bir sendikadır!

Bir de toplumun ezilen ve emekçi tabakalarını oluşturan sınıfların kendileri için sınıf olduğu bilincine ulaşmış kesimleri ve onların tarafını tutan öğretmenler var ki, fetih politikasından nefret ediyorlar. Halkların kardeşliğinden yanadırlar ve emekçilerin iktidara gelmesini savunuyorlar. Emeklilik ve meslek dışına atılmalar nedeniyle bunların sayısı giderek azalıyor ve baskı altında olduklarından seslerini de fazla çıkaramıyorlar.

Öğretmenlik, çok uzun yıllar, taşıdıkları değerler bakımından iktidardaki burjuva sınıfının hizmetinde bir meslek olmuştur. Bu değerler, geçmiş ve halen de yaşamakta olan feodal değerlerden daha ileri bir toplumu temsil ederler ama o kadar. Daha ileriye gidebilen öğretmenler de vardı. Etem Nejat bunu daha 1921'de canıyla ödedi. Sabahattin Ali, emekçileri savunan görüşlerinden ötürü mesleğinden atıldı. Rıfat Ilgaz, 1940'larda "Sınıf" diye bir şiir kitabı yazdığı için aynı sonuçla karşılaştı. Sınıf yoktu! Sınıf tehlikeliydi! Sınıf yasaktı ama toplum gene de sınıflardan oluşuyordu. Bunlardan burjuva-bürokrat ve toprak ağaları iktidarda, köylüler, işçiler ve şehir küçük burjuvazisi tarlada, fabrikada, tezgâh başında ve okuldaydı.

Köy Enstitülerinde bazı çocuklar, içlerinden geldikleri köylülerin tarih boyunca sömürülüp ezildiğini dile getirmeye başladılar diye enstitüleri hizaya getirmek için önlemler aldılar. 1960'tan

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.
Çarşamba, 21 Mart 2018 06:33 -

---

sonraki kitlesel uyanışta öğretmenlerin çoğu artık o eski hamasi nutukların öğretmeni değillerdi. Kendileri zaten emekçiydi ve ancak emekçi sınıfların çıkarlarına göre gençler yetiştirebilirlerse kendilerinin de toplumla birlikte kurtulacaklarını anladılar. TÖS başkanı Fakir Baykurt öğretmenlerin “devrimci tavırlı” kuşaklar yetiştirmekle görevli olduklarını anlattı. Sayıları azalmakla birlikte hâlâ o mirası koruyan öğretmenler var.

Başımızdaki hükümet ve onun temsil ettiği sınıf, iktidarlarını devam ettirebilmek için eğitime olağanüstü önem veriyor. Bununla istediği kuşakları yetiştirebilecek midir? İşte bunun güvencesi yoktur. Çünkü o program, emekçilerin somut talepleriyle çatışıyor.

HALKIN İLERİ ATILMASINA BAĞLI

“İyi öğretmen” kuşağının kaybolduğundan yakınıyoruz. Bizim “iyi öğretmen”den kastımız, yalnız derse zamanında giren, ders materyallerini yerine göre kullanan, düzgün konuşan öğretmenle sınırlı olamaz. O, bütün hal ve hareketlerinde ezilenleri düşünen ve onların hak ve çıkarlarını genç kuşaklara aşılaman öğretmendir. Bunların sayısı azalıyorsa, bunun nedeni toplumdaki bozulmadır. Bu koşullarda umudu eğitim fakültelerine bağlamak boş bir hayaldir. Toplum, 1960’lardaki gibi zincirlerinden boşanırcasına ileri atıldığı zaman devrimci tavırlı öğretmenlerin sayısı da artacaktır.

“Sınıf öğretmeni” bazılarının karikatürize ettiği gibi öğrenciler karşısında bir propagandist değildir. Onun hangi sınıfın öğretmeni olduğu bütün hal ve hareketlerinde kendini belli eder. Öğrenciler arasında uyguladığı adalet, demokrasi, onlara verdiği sorumluluk, gösterdiği ihtimam, birlikte çalışma alışkanlığı, araştırmaya yöneltmesi, onları ilerici kültürle tanıştırması geleceğin toplumunu yönetecek halkın öğretmeni olduğunun kanıtıdır. “Sınıf öğretmeni” yani halkın öğretmeni, taşıdığı heyecanla kendini çabuk yetiştirir.